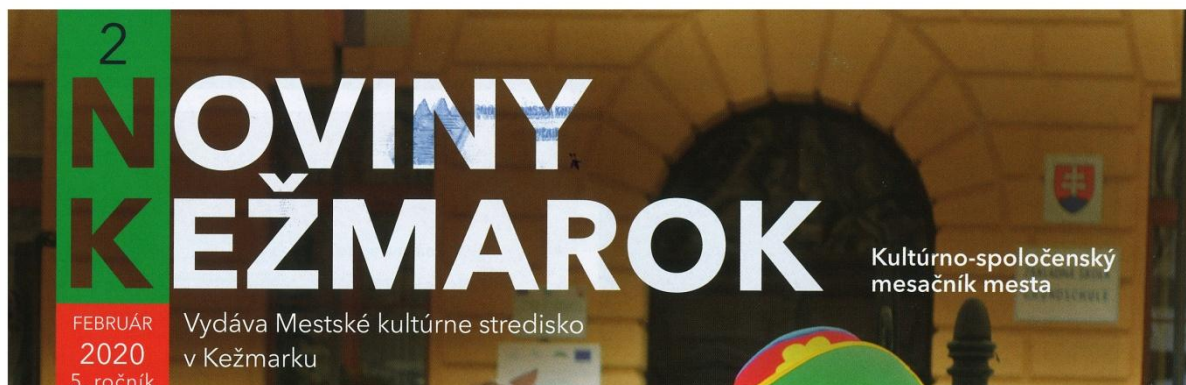

PREDSTAVUJEME VÁM REGIONÁLNE PERIODIKUM

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ MESAČNÍK MESTA.

Z čísla 2/2020 sme vybrali niekoľko bibliografických záznamov:

Je možné umením meniť svet? / Ondrej Miškovič

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 12

výtvarné umenie - výstavy - vernisáže - Škola umeleckého priemyslu (Kežmarok, Slovensko) - Umením meníme svet (2020 : Kežmarok, Slovensko) - Kežmarok (Slovensko)- správy

Keď vás obklopuje iba ticho / Mária Trajčíková

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 16

dokumentárne filmy - Rómovia - sociálne ohrozené skupiny - Kino Iskra (Kežmarok, Slovensko) - Kežmarok (Slovensko) - správy - Hluché dni (film)

Kežmarčania úspešne reprezentovali na deaflympiáde / Martin Legutky st.

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 24

Pristačová, Terézia, 2001- - Legutky, Martin, ml. - Pristač, Dávid, 1998- šport - špeciálne olympiády - nepočujúci - 2019 - Winter Deaflympics (19. : 2019 Santa Caterina, Taliansko) - Kežmarok (Slovensko) - Taliansko - správy

Kežmarčanom sa predstavila Posledná k. & k. barónka / Ondrej Miškovič

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 11

Lavrík, Silvester, 1964- - Czóbelová, Margita, 1891-1972 - kultúrne podujatia - literatúra - spisovatelia - besedy - Hotel Hviezdoslav (Kežmarok, Slovensko) - Kežmarok (Slovensko) - správy - Posledná k. & k. barónka (kniha)

Kežmarok mal svoj štatút! / Nora Baráthová

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 20

dejiny miest - meštianstvo - pivovarníctvo - Kežmarok (Slovensko) - správy

Kežmarské múzeum plánuje niekoľko novínok : v pláne sú nové podujatia, reinštalácie niekoľkých expozícií aj ukončenie a sprístupnenie lapidária / Lorant Paugsch

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 10

múzeá - hrady - ochrana kultúrnych pamiatok - rekonštrukcie - výstavy - Múzeum v Kežmarku - Kežmarok (Slovensko) - správy

Kežmarskí hasiči sú najlepší na Slovensku / Lorant Paugsch

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 8

požiarníctvo - prvá pomoc - hasiči - súťaže - Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru (Kežmarok, Slovensko) - XI. ročník Majstrovstiev Slovenskej republiky vo vyslobodzovaní zranených osôb z havarovaných vozidiel (11. : 2019 : Pezinok, Slovensko) - Kežmarok (Slovensko) - správy

Sloboda nebola samozrejmosťou ani v Kežmarku / Ondrej Miškovič

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 17

druhá svetová vojna (1939-1945) - perzekúcie - pietne spomienky - Zväz vojakov Slovenskej republiky (Kežmarok, Slovensko) - Oslobodenie mesta československou armádou a medzinárodný deň obetí holokaustu (2020 : Kežmarok, Slovensko) - Kežmarok (Slovensko) - správy

Vidor Jurán - popredná osobnosť slovenského poľovníctva a ochrany prírody / Andrej Jánovský

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 21

Jurán, Vidor, 1879-1963 - osobnosti - poľovníci - pamätné tabule - Kežmarok (Slovensko) - Kežmarok (Slovensko : okres) - Hniezdne (Slovensko) - biografie

Významné januárové udalosti Základnej umeleckej školy Antona Cígera / Ondrej Miškovič

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 18

Levocký, Ján - základné umelecké školy - koncerty - Základná umelecká škola Antona Cígera (Kežmarok, Slovensko) - Kežmarok (Slovensko) - správy

Vždy pripravená! / Ondrej Miškovič; Anna Uhrová

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 13

Uhrová, Anna, 1940- - voľný čas - skauting - Kežmarok (Slovensko) - rozhovory

Zomrel profesor Július Krempaský / Štefan Kuric

In: Noviny Kežmarok : kultúrno-spoločenský mesačník mesta. - ISSN 2453-7608 - Roč. 5, č. 2 (2020), s. 17

Krempaský, Július, 1931-2019 - osobnosti - rodáci - fyzici - Krížová Ves (Slovensko) - Kežmarok (Slovensko : okres) - profily

Kežmarok mal svoj štatút!

Vo svojej existencii ich mali Kežmarčania viacero, ale zo 17. storočia sú známe tri štatúty z rokov 1605, 1667 a 1691 – ten o pár bodov doplnili ešte r. 1695. Oprieme sa o ten z r. 1691 s dodatkami.

Bol písaný v reči nemeckej. Má honosný názov: Štatút slobodného kráľovského mesta Kežmarku a je schválený richtárom, vnútornou trinásťčlennou a vonkajšom päťdesiatčlennou radou mesta – to je ako by dnešné mestské zastupiteľstvo. Znenie stanov bolo prečítané pred všetkým obyvateľstvom mesta, ktoré, samozrejme, návrh stanov prijalo. Kto by bol v tomto období protestoval? (A nielen v tom období.)

Kežmarok tvorili hlavne meštiani – tu narodení, ale aj cudzí ľudia, ktorí si meštianstvo zakúpili. Meštianske práva nemali mestskí či domáci sluhovia, mestskí vojaci, želiari a, samozrejme, cudzinci. Za peniaze sa však dalo všetko kúpiť. Nielen meštianstvo, ale s ním aj dom.

Štatút, resp. stanovy tvorili v skutočnosti výlučne príkazy, čo Kežmarčania môžu, resp. nemôžu robiť. Obsahovali 49 bodov a 7 bodov dodatkov. Začínali sa štyrmi „najostrejšími“ a najprísnejšími bodmi:

1. Keďže nemáme väčší a drahší poklad než Slovo Božie, má sa každý obyvateľ tohto mesta dostaviť k jeho počúvaniu nielen vo svätú nedeľu, ale nakoľko je to možné aj v pracovné dni a sviatky, počas nedeľnej a sviatočnej kázne sa zakazuje čapovať pálenka... Tí krčmári, ktorí budú pri podávaní pálenky prichytení počas nedeľnej kázne, budú spolu s pijúcimi, ak budú v tom pokračovať, odsúdení k prísnemu trestu. (Len nechápeme, prečo v blízkosti kostolov stáli vždy krčmy.)
2. Rúhanie, prisahy, kliatby a nadávky, ako aj hranie kociek a kariet, pri čom sa najviac kľaje a nadáva, budú potrestané väzením a finančnou pokutou. (Neskôr pribudlo aj obmedzené používanie tabaku.)
3. Žiadny mešťan a obyvateľ nemá pod trestom straty cti, hlavy i majetku verejne ani tajne podnikáť proti Jeho cisárskej a kráľovskej výsosti..., ani proti múdre- mu a šľachetnému richtárovi, proti mest- skej rade a celkovo proti mestu.
4. Nikto z mešťanov sa nesmie pred súdom beztriestne vyjadrovať nedôstojnými slo- vami a posunkami...

Viacero bodov sa týkalo remeselníkov – veď mužské obyvateľstvo Kežmarku bolo prevažne remeselnícke – v meste bolo zatiaľ zistených 50 cechov – rôznych remeselní- kych spoločenstiev.

Kto vyviezol z mesta víno, za každý okov (54 litrov) zaplatil 40 denárov, čo bola pomerne nízka cena. Nuž ale mesto malo v Tokaji vinice, mohlo si to dovoliť. Podob- ne to bolo pri varení piva, chmeľ sa nesmel falšovať – pritom na Spiši sa pivo vyrábalo z jačmeňa a pšenice. Nikto nesmel pou- žiť pri varení piva viac než 24 kýblov sladu a presne sa určilo, koľko piva do roka môže jeden dom uvariť. Na mletie zrna rozdávali mlynári lístky, bol zrejme o to veľký záujem. Presnú mierku objemu piva mohol každý merať iba tzv. mestským kýbлом, t. j. ved- rom (cca 55 litrov). Kto si uvaril pálenku, za každý hrniec (nevieme koľko litrov obsahoval) musel zaplatiť až 50 denárov. Ale keď

Pivovarníci.

niekto pálenku vyvážal, za kýbel zaplatil len 20 denárov. (Niekoľko z vedenia mesta zrejme nevedel počítať.) Čeladníctvo malo zákaz varenia pálenky. Kto nemal meštianske prá- vo, nesmel sa v meste zaoberať hocijakým remeslom a nemohol byť ani členom cechu. (Je zaujímavé, že štatút sa zamerával hlavne na výrobcov pijatky – je pravda, že takmer pod každým domom bola vínna pivnica a aj mesto malo zopár vinární...)

Pamätalo sa aj na ženy, na ktoré sa v Kež- marku pozeralo „zhora“. Tiež sa im venovalo pár bodov:

4. Vdovám a bláznom je dovolené, aby ich pred súdom zastupoval nejaký právnik.
17. Pod trestom pokuty sa nesmie žiadna žena dostaviť pred súd namiesto man- žela, keď sa ten zdržuje doma.

28. Pýcha, roztopašnosť a veľký prepych šiat sa má odstrániť, a najmä čierny flór, na čo bude prísne dohliadať komisia.

46. Vdovy, ktoré nie sú bohaté, môžu si dve držať spoločného strážcu brány svojho domu. (Žeby toto bolo veľmi morálne rozhodnutie...)

Nezabudlo sa ani na bezpečnosť mesta, ktoré bolo v tom období rozdelené do dva- nástich dvanástin a o každú sa staral niekto- rý z radných vonkajšej rady:

20. Stohy so senom majú byť pred ohňom prísne chránené ako v meste, tak aj mimo mesta na majeroch.

27. Každý obyvateľ má mať vždy priprave- ný svoj výstroj a svoju výzbroj, kto sa prichyť nepripravený, bude potrestaný väzením. (Väzenie bolo v hrade, pod radnicou, pod vstupnou tzv. Novou bránou alebo Hrubou – Obuvníckou ve- žou, ktorá mala zvláštny päťuholníkový pôdorys.)

35. V každej dvanástine majú byť pripra- vené pre prípad požiaru rebriky a háky, ako aj vedrá naplnené vodou.

Ktovie, či vedenie mesta nepredstavovali starí mládenci, lebo na „paškál“ si vzali do- konca aj svadby:

5. Pod trestom pokuty 5 toliarov (!) je zaká- zané ženichom pri svadbách rozposielať koláče, úplne sa zrušia krstiny, ako aj rozposielanie jedál s výnimkou krstných rodičov a blízkych pokrvných príbu- zných... Kto si chce dať pivo ku krstínam uvariť, musí sa zavčasu u richtára prihlá- siť, v opačnom prípade zaplatí pokutu. (Posielanie jedál krstným rodičom a prí- buzným sa celkom zakázalo r. 1695. Va- renie piva ostalo...)

36. Ak chce mešťan pripraviť svadbu, nech mládenci svadobného otca alebo ženi- cha neznepokojujú kvôli večeri.

39. Pytačky sa majú konať bez pompézno- sti, iba niekoľkými slovami, mladomanže- lia sa majú do postele uložiť bez veľkého kriku mládencov, v opačnom prípade zaplatia pokutu. (Kedysi sa pri uložení trieskalo aj hrncami.)

A napokon slová o poslednej rozlúčke:

40. Keď niekto chce dať mŕtvolu pochovať (naša otázka – čo by s ňou iné asi robil?), musí to zavčasu ohlásiť pánu faráro- vi, najmä keď chce dať robiť pohrebnú kázeň. (Pohreby boli kedysi generálne, polovičné a malé. Na generálnych sa zú- častňovala celá kežmarská škola i s vyu- čujúcimi, na polovičných len pol školy a pomocný učiteľ, na malé pohreby žiaci nechodili.)

Dnes sa nad jednotlivými bodmi môžeme akurát poušmiať. Ale naši predkovia ich brali rozhodne vážnejšie...

Nora Baráthová